Voorwoord:

De opdracht van de Parlementaire Enquête Gaswinning en Nij Begun nemen wij niet als formaliteit, maar als morele plicht. De gemeente móét milder, menselijker en makkelijker worden. Lokaal Sociaal maakt daar serieus werk van — dit is het hart van ons programma.

Ons doel is helder en doorlopend: de menselijke maat bewaken en bouwen aan een overheid die betrouwbaar, eerlijk en nabij is. De Parlementaire Enquête liet zien wat er gebeurt wanneer een overheid mensen beschadigt. Dat mag nooit weer gebeuren — niet bij schade en versterking, en ook niet in ander beleid. Dit vraagt om structurele verandering, niet om woorden.

Daarom kiezen wij voor beleid dat begrijpelijk en voorspelbaar is, een gemeente die meedenkt en ondersteunt, transparante keuzes over geld en risico's, en een raad die de dorpen ingaat en handelt naar wat zij daar hoort.

Met Nij Begun komt daar een tweede, zware opdracht bij: herstel en toekomstkracht samen met inwoners vormgeven. Niet vanuit systemen, maar vanuit de samenleving. Want de gemeente staat niet boven de gemeenschap — zij staat in dienst ervan.

Wij versterken mensen en dorpen zó, dat zij niet alleen worden gehoord, maar ook echt invloed hebben. Samen bouwen we aan een sterker en sociaal Hogeland.

Linda Visser
Lijsttrekker Lokaal Sociaal

1. Herstel van vertrouwen

Zonder vertrouwen werkt een gemeente niet. En dat vertrouwen is bij veel inwoners beschadigd. Te veel mensen voelen zich niet gezien, niet gehoord en niet serieus genomen. Dat is geen gevoel, dat is het gevolg van hoe besluiten zijn genomen en uitgevoerd. Vertrouwen herstel je niet met woorden, maar door anders te werken: eerlijk, dichtbij en samen met inwoners. Daarom begint ons programma hier.

"Herstel van vertrouwen is een kwestie van doen."

Een inwoner uit Bedum vroeg ons: ***"Hoe denken jullie dat te gaan doen?"***
Ons antwoord is helder: herstel van vertrouwen begint bij elkaar in de ogen kijken en het goede gesprek voeren — in de dorpen zelf, vóórdat besluiten worden genomen.

1.1 Meer zeggenschap, een andere manier van besturen

Met de Wet versterking participatie wordt vastgelegd wat eigenlijk vanzelfsprekend is: inwoners worden vroegtijdig, zichtbaar en aantoonbaar betrokken bij beleid en besluiten. Voor Lokaal Sociaal is dat geen formaliteit, maar het beginpunt van goed bestuur. Participatie is geen sluitstuk, maar het begin van besluitvorming.
Wij kiezen voor een andere manier van werken:

- de gemeenteraad gaat zelf de dorpen in en organiseert dorpenrondes;
- wethouders zijn zichtbaar en aanspreekbaar in hun dorpen;
- inwoners krijgen het recht om onderwerpen op de agenda te zetten;
- participatie vindt plaats vóórdat keuzes worden vastgelegd;
- de gemeente koppelt altijd terug wat met inbreng is gedaan;
- meedoen moet voor iedereen mogelijk zijn, op een manier die past bij het dorp.

Wanneer inwoners het beter kunnen, moet de gemeente ruimte maken. Daarom voeren wij het Right to Challenge actief uit: het recht om taken of voorzieningen over te nemen als dat beter, slimmer of met meer draagvlak kan.
Wie inwoners serieus neemt en eerlijk is, krijgt vertrouwen terug. Zo simpel is het.

1.2 Zeggenschap over Nij Begun

Er komt veel geld naar Groningen voor herstel en toekomst. Maar herstel van vertrouwen begint niet bij regels en programma's, het begint bij zeggenschap.
Wanneer inwoners geen invloed ervaren, wordt Nij Begun opnieuw iets dat hen overkomt in plaats van iets dat hen versterkt.
Voor Lokaal Sociaal geldt:

- het geld is van en voor inwoners;
- inwoners denken en beslissen mee over de besteding;
- de raad controleert scherp of het geld ook echt terechtkomt waar het voor bedoeld is.

Nij Begun mag geen bestuurlijk verdelingsfeest worden. Elke euro moet uitlegbaar en zichtbaar ten goede komen aan dorpen en inwoners.

1.3 Extra aandacht voor inwoners in de versterking

De impact van aardbevingen is ongelijk verdeeld. In dorpen en buurten met versterking staat het leven vaak jarenlang onder druk. Van inwoners wordt al jaren meer gevraagd dan redelijk is. Versterking gaat niet alleen over stenen, het is vooral mensenwerk.
De gemeente staat naast inwoners:

- met herkenbare aanspreekpunten in de buurt;
- met meer inzet van aardbevingscoaches en opbouwwerkers;
- met oog voor draagkracht, rust en maatwerk;
- en door kansen te benutten om tegelijk het dorpsleven te versterken.

Zo bouwen we niet alleen aan stenen en plannen, maar aan dorpen waar mensen zich weer gezien, serieus genomen en veilig voelen.

2. Wonen - samen bouwen aan oplossingen

Wonen is geen luxe, maar een basisvoorwaarde om een leven op te bouwen. Toch lopen jongeren, starters, gezinnen en senioren vast. Als we wonen overlaten aan markt en toeval, verliezen onze dorpen hun toekomst.
De wooncrisis is te groot om alleen vanuit het gemeentehuis op te lossen. De gemeente moet ruimte maken, kansen creëren en obstakels wegnemen, zodat inwoners zelf kunnen bouwen. Alleen zo kunnen we de opgave van minimaal 1.000 extra woningen waarmaken — samen met de dorpen.
De gemeente is verantwoordelijk voor volkshuisvesting, maar kan het niet alleen. We hebben inwoners nodig als partners: mensen met ideeën, initiatief en de wil om samen te bouwen aan woonruimte die past bij hun dorp. De rol van de gemeente is helder: mogelijk maken, ondersteunen en tempo houden.

2.1. Inwoners aan het roer waar het kan

We maken actief ruimte voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO): samen bouwen zonder projectontwikkelaar, met ondersteuning van de gemeente. Waar inwoners zelf willen bouwen, maakt de gemeente ruimte.

2.2 Meer dan één oplossing: verschillende woonvormen

De wooncrisis vraagt om meer dan één type woning. Daarom zetten we in op onder andere:

- Jongerenkamers en Kamers met Aandacht / tussenwonen: een opstap naar zelfstandigheid met lichte begeleiding.
- Friends-wonen: samen huren om wonen betaalbaar te houden.
- Coöperatief wonen en woonerven: samen wonen en samen verantwoordelijkheid nemen.
- Leegstaand vastgoed: scholen, boerderijen en andere gebouwen benutten voor wonen.
- Flexwoningen: snel inzetbaar, volwaardig en betaalbaar.
- Op geschikte plekken ook tiny houses en wonen op water.

Bouwen moet snel, maar nooit ten koste van kwaliteit. Wie bouwt, bouwt voor de toekomst.

2.3. De gemeente als bondgenoot en oliemannetje

De gemeente helpt initiatiefnemers actief, lost knelpunten op en zorgt voor voortgang. Niet alleen procedures afhandelen, maar meewerken en meedenken.

2.4. Dorpen bepalen mee

Er wordt niet gebouwd over de hoofden van dorpen en omwonenden heen. Samen bepalen we waar en hoe gebouwd wordt. Inspraak en bescherming van omwonenden zijn geen vertraging, maar voorwaarden voor goed bouwen.

2.5 Oog voor omwonenden tijdens de bouw

Aandacht voor de veiligheid en overlast. Goede communicatie, duidelijke afspraken en aanspreekbaarheid zijn geen extra's, maar randvoorwaarden.
Door samen te bouwen, bouwen we niet alleen huizen, maar aan sterke, leefbare dorpen.

3. Leefbaarheid – sterke dorpen, sterke samenleving

Het Hogeland is geen anonieme gemeente, maar een gemeenschap van unieke dorpen. Dáár gebeurt het: in je eigen buurt, in je eigen leefomgeving. Als dorpshuizen, verenigingen, ontmoetingsplekken en de openbare ruimte verdwijnen of verzwakken, verliest een dorp zijn hart. Daarom investeert Lokaal Sociaal in dorpen — niet alleen in stenen, maar in mensen en gemeenschappen.
De gemeente moet dit actief ondersteunen. Dorpencoördinatoren zijn de schakel tussen inwoners en gemeente en moeten zichtbaar, bereikbaar en goed toegerust zijn om dingen voor elkaar te krijgen.

3.1 Dorpshuizen en verenigingen

Dorpshuizen zijn het kloppend hart van het dorp: plekken voor ontmoeting, activiteiten, informatie en samenleven. Ze zijn geen bijzaak, maar basisvoorzieningen voor leefbaarheid. Ook verenigingen ,van sport tot cultuur , zijn onmisbaar. Zij vormen het sociale netwerk van onze dorpen en verdienen betrouwbare ondersteuning, goede accommodaties en minder bureaucratie.
Nij Begun moet zichtbaar bijdragen aan het versterken van dorpshuizen, verenigingen en ontmoetingsplekken, zodat het dorpsleven sterker uit deze periode komt.

3.2 Ruimte voor initiatieven van inwoners

Inwoners weten vaak zelf het beste wat hun dorp nodig heeft. Daarom geldt: ja, tenzij. Goede ideeën, van ontmoetingsplekken tot sociale projecten, krijgen steun, ruimte en hulp bij financiering. Inwoners moeten niet hoeven vechten om hun dorp beter te maken.

3.3 Buitenruimte: spelen, groen en veiligheid

Er moet ruimte zijn om te spelen, bewegen en elkaar te ontmoeten: speelplekken, beweegroutes, groene ontmoetingsplekken.
We vergroenen dorpen en buurten samen met inwoners, met aandacht voor biodiversiteit, wateropvang en een prettige leefomgeving. Veiligheid staat altijd voorop.
Routes en stoepen moeten veilig en goed begaanbaar zijn, met extra aandacht voor schoolroutes en plekken rond ouderenhuisvesting. We kiezen voor oplossingen die niet alleen verkeer afremmen, maar ook de leefomgeving verbeteren.

3.4 Openbaar vervoer

Voor veel inwoners is openbaar vervoer een levensader. De gemeente blijft zich inzetten voor goede bereikbaarheid in alle dorpen, zoekt naar slimme alternatieven waar lijnen verdwijnen en stimuleert aanvullend vervoer zoals de Hubtaxi.
Leefbaarheid gaat niet over losse voorzieningen, maar over dorpen waar mensen elkaar ontmoeten, zich gezien voelen en samen toekomst maken.

4. Opgroeien, zorgen en omzien naar elkaar

Niemand redt het alleen. Opgroeien, ouder worden en zorgen voor elkaar doen we samen. Lokaal Sociaal kiest voor zorg en ondersteuning die dichtbij, menselijk en herkenbaar is — in dorpen en buurten, met vertrouwde gezichten.
We organiseren ondersteuning via mensen en plekken in de gemeenschap. Vroeg helpen waar het kan, stevig ondersteunen waar het moet.

4.1 Kinderen en jongeren

Jongeren hebben een stem — en die moet ook tellen. De Jongerenraad krijgt een zichtbare en invloedrijke rol in beleid en besluiten.
In dorpen en buurten komen meer speel- en ontmoetingsplekken, samen ontworpen met jongeren zelf, en meer zichtbaar jongerenwerk. Ouders en opvoeden
Ouders krijgen eerder en laagdrempelig steun, zodat problemen niet onnodig escaleren. Ondersteuning is dichtbij en zonder onnodige bureaucratie.
Jeugdzorg: het Veendam-model als basis
Jeugdzorg moet overzichtelijk en menselijk zijn. We werken volgens het Veendam-model: één gezin, één plan, één regisseur. Meer inzet op preventie en lichte hulp.
Voor jongeren bouwen we een duidelijke route naar zelfstandigheid, met gekoppelde woon- en begeleidingsvormen. Veiligheid van kinderen
Kinderen moeten veilig kunnen opgroeien. Dat vraagt dat scholen, verenigingen en jongerenwerk signalen van mishandeling en onveiligheid herkennen en weten hoe te handelen. De gemeente zorgt voor regie, samenwerking, training en ondersteuning, zodat niemand er alleen voor staat. Als gezinnen breken
Met Parentshouses zorgen we dat kinderen bij een scheiding rust, stabiliteit en contact met beide ouders behouden.

4.2 Ondersteuning in dorpen en buurten

Dorpshuizen en huiskamers worden vaste, herkenbare plekken voor informatie, ontmoeting en ondersteuning. Dit aanbod rouleert langs dorpen en buurten.

4.3 Voorzieningenwaaier

Er komt een fysieke voorzieningenwaaier, zodat inwoners eenvoudig weten waar ze terechtkunnen voor hulp en ondersteuning.

4.4 Ouder worden in het eigen dorp

We zetten in op levensloopbestendig wonen, zorg dichtbij en goede huishoudelijke ondersteuning. Dat is geen gunst, maar een basisvoorziening. Personeelstekorten mogen nooit een excuus zijn om mensen te laten wachten.

4.5 Pact tegen Eenzaamheid

Van losse acties naar structurele aandacht per dorp en buurt, met vaste ontmoetingsplekken en meer menselijk contact. We signaleren actief wie dreigt buiten beeld te raken.

4.6 Slimotheek

We starten een Slimotheek: een plek om hulpmiddelen en slimme technologie uit te proberen, met begeleiding dichtbij.

4.7 Suïcidepreventie

De gemeente neemt actief de regie in suïcidepreventie. We werken samen, signaleren vroeg en organiseren hulp dichtbij. Opgroeien, zorgen en omzien naar elkaar doen we samen — in dorpen en buurten waar mensen elkaar kennen, zien en steunen.

5. Mensen met schulden en in een financieel kwetsbare positie

Geldzorgen maken alles zwaarder. Wie elke maand moet overleven, kan niet vooruitkijken. Daarom kiest Lokaal Sociaal voor een menselijke, toegankelijke en effectieve aanpak die rust en perspectief geeft. Niet controleren en wantrouwen, maar ondersteunen en naast mensen staan.

5.1 Menselijk en dichtbij

De drempel naar hulp moet omlaag. We werken met begrijpelijke taal, vertrouwen en respect en betrekken ervaringsdeskundigen actief. Wie zich gezien voelt, durft eerder hulp te vragen — en dat voorkomt grotere problemen.
Hulp hoort niet verstopt te zitten achter formulieren en loketten. In dorpshuizen, huiskamers en andere vertrouwde plekken organiseren we laagdrempelige ondersteuning. We wachten niet af, maar gaan actief naar mensen toe.

5.2 Samen met de samenleving

Initiatieven zoals weggeefwinkels, ruilkasten en voedseltuinen zijn van grote waarde. De gemeente ondersteunt en versterkt deze, in plaats van ze te belemmeren.

5.3 Meedoen moet kunnen

Mobiliteit is geen luxe. We behouden betaalbare vervoersmogelijkheden, zodat mensen naar werk, zorg, school en sociale contacten kunnen blijven gaan.
Ook ondernemers die financieel vastlopen moeten zonder stigma kunnen rekenen op hulp. Regelingen moeten meebewegen met de werkelijkheid, zodat ondersteuning blijft aansluiten bij het dagelijks leven.

5.4 Concrete steun

We voeren een Witgoedfonds in, zodat mensen noodzakelijke apparaten kunnen vervangen door energiezuinige alternatieven. Dat voorkomt schulden, verlaagt lasten en geeft rust — en kan tegelijk de lokale economie versterken.
Daarnaast sluit Het Hogeland aan bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur, zodat ook volwassenen met een laag inkomen kunnen blijven sporten en meedoen.
Financiële rust is geen luxe, maar een voorwaarde om mee te kunnen doen. Daarom kiest Lokaal Sociaal voor hulp die dichtbij, menselijk en zonder oordeel is.

6. Kunst en cultuur – vastleggen, erkennen en vooruitkijken

Kunst en cultuur zijn geen luxe en geen bijzaak. Ze zijn essentieel voor herstel, identiteit en veerkracht in onze dorpen.
De gevolgen van aardbevingen, schadeherstel en versterking bepalen nog elke dag het leven van mensen. Dorpen veranderen, gebouwen verdwijnen of krijgen een nieuwe betekenis. Wat hier gebeurt, is levende geschiedenis. Die verhalen moeten worden gezien, vastgelegd en gedeeld — niet alleen om te bewaren wat is geweest, maar om samen betekenis te geven aan wat nu gebeurt en wat nog komt.
Daarom wil Lokaal Sociaal dat de gemeente actief samenwerkt met inwoners en lokale makers: kunstenaars, schrijvers, muzikanten, scholen en verenigingen. Met kunst, cultuur, herinneringsplekken en ontmoetingsprojecten ontstaat ruimte voor verwerking, troost en verbinding — en voor het opnieuw vormgeven van dorpsleven en toekomstperspectief.

6.1 Erfgoed, taal en openbare ruimte

We gaan zorgvuldig om met ons erfgoed en ondersteunen de mensen en organisaties die dat dragen. Ook het Gronings is levend erfgoed dat actief ondersteund en doorgegeven moet worden. In de openbare ruimte maken we ruimte voor kunst en cultuurprojecten die dorpen herkenbaarder, betekenisvoller en sterker maken — niet alleen mooi, maar van waarde voor de gemeenschap.

6.2 Cultuurcoaches voor dorpen en veerkracht

Cultuurcoaches zetten we breder en gerichter in: midden in dorpen en buurten, verbonden met welzijn, jeugd, leefbaarheid en versterking. Zij helpen verhalen vast te leggen, ontmoeting te organiseren en perspectief te bieden.
Zo wordt kunst en cultuur geen bijzaak, maar een dragende kracht voor sterke, veerkrachtige dorpen.

7. Klimaat en energie – stap voor stap en samen

Klimaatverandering en de energietransitie raken onze dorpen direct: in de portemonnee, in het landschap en in het dagelijks leven. Daarom kiest Lokaal Sociaal voor een eerlijke, haalbare en lokale aanpak, met zeggenschap voor inwoners en oog voor gezondheid en leefbaarheid. Geen opgelegde plannen, maar samen stap voor stap doen wat werkt.

7.1 Eerst besparen, dan opwekken

De schoonste energie is de energie die je niet gebruikt. We helpen inwoners met isolatie en energiebesparing, pakken energiearmoede aan en werken samen met corporaties en dorpen aan comfortabeler en betaalbaarder wonen. Dat betekent lagere lasten en meer wooncomfort.

7.2 Lokale energie met zeggenschap

Duurzame energie wekken we zoveel mogelijk lokaal en samen op. Inwoners beslissen mee, energiecoöperaties krijgen ruimte en opbrengsten vloeien terug naar dorpen en buurten.

7.3 De warmtetransitie: begrijpelijk en stap voor stap

Van het gas af is nodig, maar moet haalbaar, betaalbaar en per dorp verschillend kunnen. Met goede begeleiding, realistische keuzes en zonder dwang.

7.4 Boeren en ondernemers als partners

Zij zijn onderdeel van de oplossing. We ondersteunen verduurzaming die economisch haalbaar is en leggen geen extra lasten op zonder perspectief.

7.5 Groen, water en leefomgeving

We investeren in meer groen, wateropvang en een klimaatbestendige leefomgeving, samen met inwoners en dorpen, passend bij elke plek.

7.6 Gezondheid en veiligheid voorop

Grote ontwikkelingen brengen risico’s met zich mee. Die moeten eerlijk benoemd, gemeten en serieus genomen worden. Wat juridisch mag, is niet altijd wat goed is voor de leefomgeving.

7.7 Lasten en lusten eerlijk verdeeld

Als dorpen de lasten dragen, moeten ze ook meeprofiteren. Klimaat- en energieprojecten moeten aantoonbaar bijdragen aan leefbaarheid en gezondheid.

8. Vluchtelingenopvang – menselijk, kleinschalig en samen

Mensen die moeten vluchten voor oorlog en geweld verdienen een goede en menswaardige opvang. Het Hogeland moet daaraan bijdragen. Maar opvang mag dorpen niet overvallen of overbelasten. Als je alleen in aantallen denkt en niet in wat een dorp aankan, organiseer je onrust en verdeeldheid.
Lokaal Sociaal kiest daarom voor kleinschalige, goed voorbereide opvang, samen met inwoners en passend bij de draagkracht van dorpen. Onze voorkeur gaat uit naar opvang aan het einde van de keten: mensen die hier mogen blijven, zodat integratie en samenleven direct kunnen beginnen.

8.1 Onze uitgangspunten AZC

- Geen overvalpolitiek: eerst praten met inwoners, draagkracht bepalen, dán pas besluiten.
- Afspraak is afspraak: wat is toegezegd aan dorpen, houden we vast.
- Geen grootschalige AZC's, maar opvang die past bij de schaal van dorp en gemeenschap.
- Draagkracht boven aantallen: liever minder mensen goed opvangen dan veel mensen slecht.

8.2 Oekraïense vluchtelingen

Oekraïense gezinnen verdienen stabiliteit en fatsoenlijke huisvesting, geen eindeloze verhuizingen. De beschikbare middelen moeten worden ingezet voor duurzame, veilige woonoplossingen zolang de oorlog duurt.

8.3 Statushouders

Iedere gemeente moet bijdragen aan huisvesting. Dat vraagt om extra sociale woningbouw en betere doorstroming, zodat statushouders een plek krijgen zonder dat huidige inwoners verder klem komen te zitten.
Voor Lokaal Sociaal geldt: Opvang en huisvesting moeten bijdragen aan leefbare, sterke dorpen. Menselijk, eerlijk verdeeld en met oog voor wat een gemeenschap écht aankan.

9. Economie en werkgelegenheid – sterke dorpen hebben werk nodig

Zonder lokale ondernemers, boeren, vissers en werkgelegenheid zijn dorpen kwetsbaar. Werk, voorzieningen en leefbaarheid horen bij elkaar. Lokaal Sociaal kiest voor een gemeente die partner is van de lokale economie.

9.1 Ondernemers en dorpskernen

Lokale ondernemers houden onze dorpen draaiend. Zij verdienen:

- minder regeldruk en snellere procedures;
- één duidelijk aanspreekpunt bij de gemeente;
- ruimte voor initiatief en maatwerk.

Leegstand pakken we actief aan, met hergebruik van panden, ruimte voor starters en een eerlijke balans tussen lokale ondernemers en grote ketens. Bij grote projecten worden lokale bedrijven vanaf het begin betrokken en waar mogelijk lokaal ingekocht.
Starters krijgen steun via een laagdrempelig startloket, coaching, buddy's en tijdelijke werkplekken.

9.2 Landbouw: toekomst met perspectief

Boeren zijn onmisbaar voor landschap en dorpen. Lokaal Sociaal staat voor:

- duidelijk en betrouwbaar beleid;
- steun voor natuurinclusieve en toekomstbestendige landbouw;
- samenwerking tussen boeren en dorpen, ook via Nij Begun, zodat landbouw, natuur en leefbaarheid elkaar versterken.

9.3 Visserij en Lauwersoog

De visserij is onderdeel van onze economie én identiteit. We komen op voor:

- een toekomstbestendige visserij;
- erkenning van het culturele erfgoed, zoals het visserijmuseum in Zoutkamp.

Lauwersoog blijft een werkende haven. Geen plannen over, maar met ondernemers en vissers. Eerst een sterke haven en sterke bedrijven, dan pas mooie plaatjes.
Voor Lokaal Sociaal geldt:
Een sterke lokale economie vraagt om betrouwbare overheid, eerlijke kansen en ruimte voor initiatief. Zo houden we onze dorpen leefbaar en toekomstbestendig.

9.4 Toerisme en recreatie – ten goede aan dorpen en lokale economie

Toerisme en recreatie moeten het dorpsleven en de lokale economie versterken — niet verdringen. Voor Lokaal Sociaal is toerisme geen doel op zich, maar een middel.
De middelen uit Nij Begun zijn bedoeld voor herstel en leefbaarheid. Die zetten we in voor projecten die aantoonbaar ten goede komen aan inwoners, dorpen en lokale ondernemers.
Wij kiezen voor kleinschalige initiatieven, passend bij de schaal en het karakter van Het Hogeland: wandelen, fietsen, natuur, cultuur en dorpen.
Kwaliteit boven aantallen. Geen massatoerisme, maar ontwikkeling die onze dorpen sterker maakt.

10. Eemshaven en Oostpolder – grenzen stellen voor mensen en natuur

Wat er gebeurt in de Eemshaven en Oostpolder heeft grote gevolgen voor gezondheid, veiligheid, natuur en leefbaarheid. Hier wonen mensen en hier ligt het UNESCO Werelderfgoed Waddenzee. Ontwikkeling mag nooit ten koste gaan van mens en omgeving. Lokaal Sociaal kiest voor een duidelijke lijn: niet wat juridisch maximaal kan, maar wat maatschappelijk verantwoord is.

Gezondheid en leefomgeving voorop

- Gezondheid en veiligheid zijn uitgangspunt, geen sluitpost.
- Niet alleen toetsen aan regels, maar ook aan wat inwoners daadwerkelijk ervaren.
- Transparante informatie, onafhankelijke metingen en eerlijke communicatie over risico's.

10.1 Natuur en Waddenzee beschermen

De Waddenzee is geen restgebied maar werelderfgoed.

Stapeling van industrie, stikstof, geluid, licht en vervuiling vraagt om voorzichtigheid en duidelijke grenzen, niet om wegkijken of doordrukken.

Ontwikkeling moet lokaal iets opleveren

Ontwikkeling is alleen verantwoord als:

- inwoners er merkbaar beter van worden;
- lokale ondernemers kunnen meedoen;
- dorpen niet verder onder druk komen te staan.

10.2 Arbeidsmigratie: vooraf goed regelen

Bedrijven die groeien, nemen verantwoordelijkheid voor:

- goede huisvesting en begeleiding;
- geen uitbuiting en geen overlast;
- geen concentratie in slechte woonomstandigheden.

10.3 Oudeschip en omgeving: bescherming en herstel

Oudeschip en omliggende dorpen dragen al jarenlang een stapeling van lasten. Voor Lokaal Sociaal geldt:

- leefbaarheid en gezondheid staan voorop;
- geluid, licht en luchtkwaliteit moeten merkbaar verbeteren en gemeten worden;
- de groen-blauwe zone is geen gunst, maar een verplichting;
- er komt een regeling zoals de Moerdijkregeling;
- het dorpshuis blijft het hart van het dorp.

Onze ondergrens

Eemshaven en Oostpolder mogen geen succesverhaal zijn ten koste van inwoners en natuur. Ontwikkeling is alleen acceptabel als zij eerlijk, veilig en gezond is voor de mensen die hier wonen.

11. Grote projecten – publieke middelen vragen publieke waarde

Grote projecten kosten veel geld en hebben grote impact op leefbaarheid, landschap en voorzieningen. Voor Lokaal Sociaal geldt één duidelijke lijn: publiek geld mag alleen worden ingezet als het aantoonbaar bijdraagt aan het welzijn en de toekomst van onze dorpen.
Te vaak worden grote projecten gedreven door prestige en bestuurlijk optimisme. Wij kiezen voor scherpe keuzes, transparantie en controleerbaarheid.

11.1 PAWOZ-gelden zijn compensatie voor overlast door Net op Zee en kabels, geen algemene projectpot. Deze middelen moeten:

- samen met dorpen, boeren en ondernemers worden ingezet;
- zichtbaar bijdragen aan leefbaarheid en toekomstperspectief;
- transparant en controleerbaar worden besteed.
  Gebruik voor projecten als Tocamaheerd vinden wij onjuist.

11.2 Nieuw gemeentehuis: Lokaal Sociaal blijft kritisch op kosten, risico's en keuzes. Publiek geld vraagt om:

- strikte kostenbeheersing en volledige openheid;
- een duidelijke maatschappelijke functie;
- een gemeente die naar inwoners toe werkt, niet andersom.

11.3 Tocamaheerd: Alleen bespreekbaar met een:

- uitgewerkt, realistisch en financieel onderbouwd plan;
- duidelijke publieke functie;
- aantoonbare meerwaarde voor Uithuizen en omgeving;
- volledige transparantie over kosten en risico's.
  Geen prestigeproject zonder draagvlak en onderbouwing.

11.4 Wereld Erfgoed Centrum Lauwersoog (WEC):

Gezien de kwetsbare exploitatie en beperkte maatschappelijke meerwaarde vindt Lokaal Sociaal dat er niet automatisch nieuw publiek geld naartoe mag wanneer er problemen ontstaan. Eerst moet duidelijk zijn of het centrum zichzelf kan dragen en wij betwijfelen dat. Tegelijk willen wij serieus kijken naar herbestemming van de oude zeehondencrèche in Pieterburen met echte maatschappelijke waarde.

11.5 Kernprincipe:

Publiek geld is geen speelgeld. Grote projecten zijn alleen verantwoord als ze aantoonbaar bijdragen aan leefbaarheid, voorzieningen en toekomstperspectief van Het Hogeland.

12. Ruimtelijke ordening – ruimte voor mensen, in en om dorpen

Ruimtelijke keuzes bepalen hoe veilig, gezond en prettig dorpen zijn om in te wonen. Voor Lokaal Sociaal gaat ruimtelijke ordening niet over papier, maar over het dagelijks leven van inwoners: veilige straten, gezonde lucht en besluiten die ook echt worden uitgevoerd.
Wij kiezen voor een gemeente die doet wat zij belooft, ruimte geeft aan mensen en initiatieven en regels gebruikt om te helpen in plaats van te hinderen. Minder papier, meer doen. Minder afstand, meer vertrouwen.

Lokaal Sociaal wil:

- Besluiten die worden uitgevoerd
  Alleen uitvoerbare plannen worden vastgesteld. Vastgestelde verkeers- en inrichtingsbesluiten blijven niet liggen. Inwoners weten waar ze aan toe zijn.
- Heldere en voorspelbare vergunningen
  Eén aanspreekpunt, begrijpelijke taal en vroeg overleg. Goede initiatieven krijgen ruimte met maatwerk en zonder onnodige bureaucratie.
- Openbare ruimte en verkeersveiligheid
  Veilige stoepen, duidelijke bebording en goed herstel na werkzaamheden. Schoolroutes en kwetsbare verkeersdeelnemers krijgen extra aandacht. Zwaar en bouwverkeer hoort buiten dorpen.
- Rondweg Onderdendam: bescherming van een kwetsbaar dorpshart
  We steunen de aanleg van een rondweg om het doorgaande verkeer uit het centrum van Onderdendam te halen. Zo wordt het dorp veiliger, rustiger en leefbaarder. De uitwerking gebeurt samen met het dorp en met zorg voor landschap en omgeving.
- Luchtkwaliteit: gezondheid voorop
  Schone lucht is een basisvoorwaarde. De stapeling van effecten van industrie, verkeer en bouw wordt serieus meegenomen. Als de leefomgeving onder druk komt te staan, grijpt de gemeente in.
- Leegstand en herbestemming
  Leegstand wordt actief aangepakt. Herbestemming voor wonen, werken of maatschappelijke functies krijgt voorrang boven nieuwbouw. Initiatiefnemers worden geholpen met maatwerk.
- Zorgvuldig omgaan met grote ontwikkelingen
  Grote projecten worden niet alleen juridisch, maar ook getoetst op gezondheid, leefbaarheid en natuur. De gemeente staat naast inwoners, niet tegenover hen.
- Eerlijke communicatie en terugkoppeling
  Inwoners krijgen duidelijke uitleg over besluiten en meldingen, inclusief de afwegingen. Als situaties veranderen, is herbeoordeling mogelijk.
- Ruimte die vertrouwen geeft
  Ruimtelijke ordening moet merkbaar bijdragen aan leefbaarheid, veiligheid en vertrouwen. Geen overbodige regels, geen plannen zonder uitvoering, maar beleid dat werkt in het dagelijks leven.

Zo bouwen we aan dorpen waar mensen prettig wonen, zich veilig voelen en vertrouwen hebben in hun gemeente — omdat ze het elke dag ervaren.